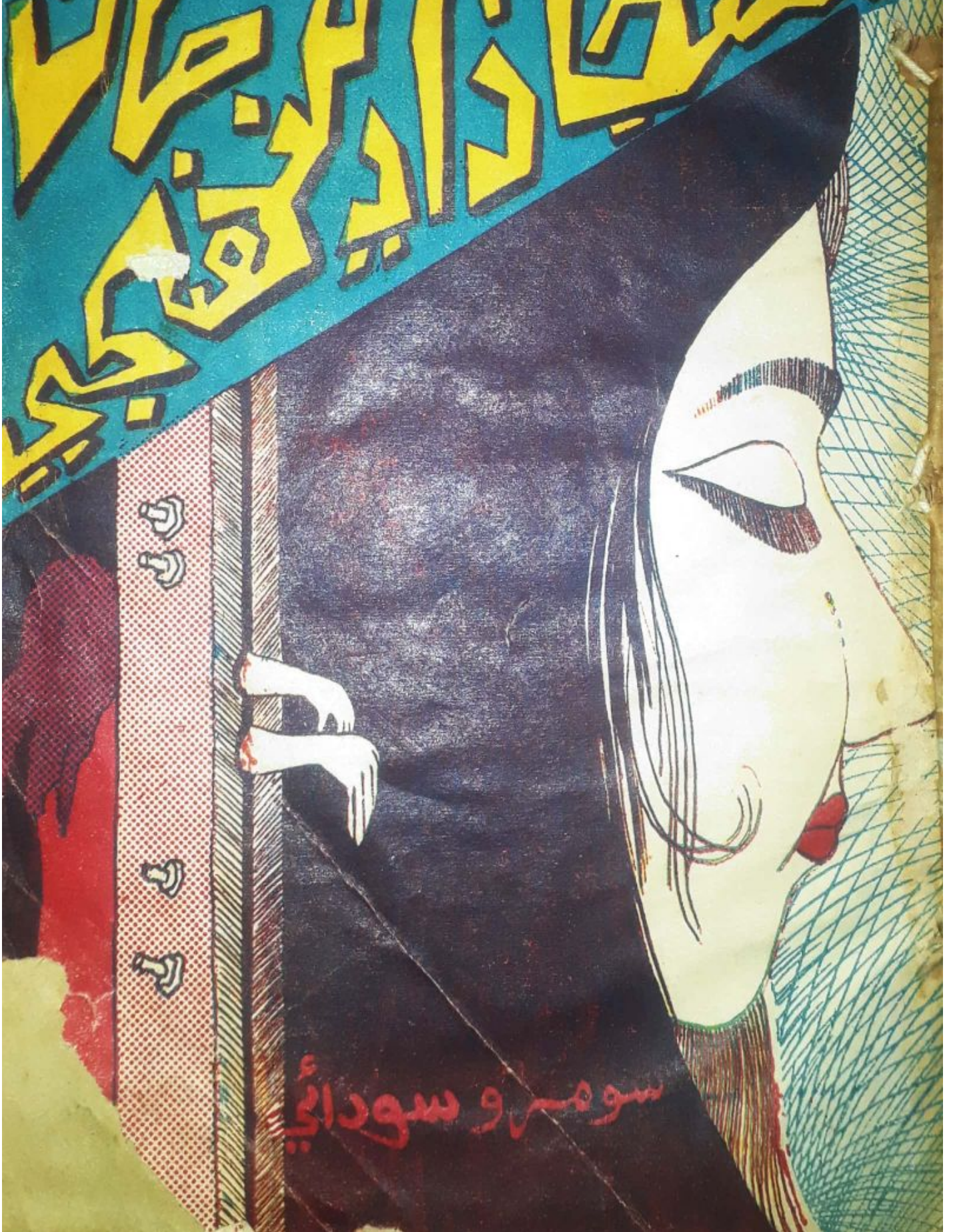

تتھ جانا دادا ایدھ جی

سومرو سو دا ئی

مسلم ڪتب خانم دادو جي طرفان ٿيون ڪتاب

تنهنجا ڏاڍا

منهنجي ماڻ

مصنف: غلام الرسول سومرو سونائي دادو

دفعو پهريون — ڪاپيون هڪ هزار

قيمت: ۰۰-۳ روپيا

(چپائيندڙ جا حق ۽ واسطا قائم)

مسلم ڪتب خانم دادو چوڪ دادو

اڏتساب

منهنجي ڪوتاهين کي هروقت فـراخ دليءَ
سان نظرانداز ڪرڻ واري همدرد جي نالي
جن شـاه صاحب جن فرمايو آءُ تـم -
”ڪڏهن ڪوسا، نه ٿيا، ڏوراڻو ڏيئي“

”سوداڻي“

عزم

جيسين مظلوم جي سيني ۾ ظالم جي ظلم سهڻ جي
قوت باقي رهندي، تيسين درد جي دونهين دکندي رهندي،
زبان کلندي رهندي.
ديس جا دشمن ڪرڪندا رهندا، مگر منهنجي مٿون
ماروئڙن جا منهن ڪرڪندا رهندا.
ڏک ڏولاوا، ڏسبا پيا، ڪشالا ڪهبا پيا ۽ سور،
سهبا پيا، زخم چڪندا پيا، ڳوڙها ڪرندا پيا.
ڏکن جا ڏينهن ڳڻبا پيا، ٿڌڙا ساه ڪڻبا پيا، حال
اوربو پيو، چن کي چوربو پيو، سڳو سوربو پيو، سر
گهوربو پيو.
نينهن جا نعرا لڳندا، نيٺ محبت جا مينهن وسندا.

”سودائي“

ٻم اڪر

مون پنهنجي هڪ ليڪ ۾ لکيو آهي ته جيڪڏهن
اهو صحيح آهي ته اديب، شاعر ۽ فنڪار انسان
آهن ۽ هر انسان وانگر ماحول ۽ حالتن کان متاثر
ٿين ٿا ۽ جيڪڏهن اها به هڪ حقيقت آهي ته ادب
يا فن پيدا ڪرڻ به هڪ قسم جو انساني ۽ سماجي
عمل آهي ۽ انسانيت ان کان اثر وڌندي آهي ته پوءِ
ان چوڻ ۽ مڃڻ ۾ ڪابه هڪ نم آهي ته ادب ۽
انسانيت جا مقصد هڪ آهن ۽ ساڳيا آهن جدا جدا
يا به ٿي نٿا ٿي سگهن.

ساڳيءَ طرح انسان به خيالن ۽ جذبن جو مجموعو
آهي، خيالن ۽ جذبن جو تعلق هن ڌرتيءَ سان آهي،
ماحول سان آهي ۽ سماج سان آهي. ان حقيقت کي
قبول ڪرڻ کانپوءِ ئي اسان چئي سگهنداسين ته اديب
ڇو ٿو لکي؟ ڇا ٿو لکي؟ ۽ ڪنهن جي لاءِ ٿو لکي؟؟؟
اديب به سماجي ضرورتن ۽ مطالبن، ۽ آس پاس جي
رنگ ۽ پوءِ کان متاثر ٿي ٿو هو جنهن ڌرتيءَ تي
جنم وٺي ٿو، جنهن تهذيب ۽ تمدن جي گود ۾ پلجي
ٿو، جن ماڻهن سان گڏ، اٿي وهي ٿو ۽ جن ريتين
رهن ۾ پيڙجي ٿو اهي سڀ سندس خيالن ۾ ۽ جذبن

(ب)

۾ جذب ٿي وڃن ٿا ۽ پوءِ سندس مان ڦٽائي، نڪرن
ٿا ان ڪري اديب پنهنجي خيالن ۽ جذبن جو نم
مگر ماحول ۽ سماج جي جذبن ۽ خيالن جو ترجمان ۽
عڪاسي آهي ۽ سندس زبان مان اجتهائي انسان ڳالهائي ٿو.
ساڳئي وقت اسان لاءِ اهو لازمي امر آهي ته
پنهنجي دؤر ۾ پنهنجي دؤر جو نئون ۽ جيترو
جاڳندو ادب پيدا ڪندو رهون. ٻيءَ صهت ۾ اسان
پنهنجي ماضيءَ جي ادب کان ڇڄي ۽ ڌار ٿي وينداسين،
اسانکي پنهنجي ادب جو اوڀر ۽ اوسر برابر قائم ۽
دائم رکڻو ئي آهي، ڇاڪاڻ ته اڄ جي دنيا وڌيڪ
تيزيءَ سان سسندي ۽ ننڍي ٿيندي ٿي وڃي. انڪري
اسان جي زبان جو، ٻين زبانن سان گهڻو سڀند هڪ
طرف ٿيندو ٿو وڃي ته ٻئي طرف مادي اثرن، سائنسي
تجربن هيٺ اسان جو ماحول ۽ ريتون رسمون به
بدلجنديون ٿيون وڃن اهڙي وقت ۾ اسانکي پنهنجي
پراڻي قومي لساني ۽ ادبي ورثي کي نين تقاضائن ۽
تجربن ۾ ڍالڻو آهي.

ٻئي طرف انسان پنهنجي تاريخ جي اهڙن اونداهن
دورن مان لڳهندو آيو آهي جن ۾ سچ چوڻ، لکڻ،
هڪ گناه هئو. علم پرائڻ ڏوه هئو، سوچ ويچار تي
پهرا لڳل هئا. قلمن کي ڀڳو ٿي ويو ۽ ڪتابن کي
باه جي نظر ڪيو ٿي ويو.

اهڙي دم گهڻيندڙ، رت چوسيندڙ سماج ۾ به هڪ

(ج)

ايماندار اديب عوام جو ساٿ پئي ڏنو آهي. ۽ لوح
قلم جي پرورش پئي ڪئي آهي. جيتوڻيڪ پوءِ ڪي
دارو رسن پهچي ويا ۽ ڪن مٿان منطق ستم ٿيندي
رهي. مگر پوءِ به اديب صداقت جو ساٿ ڏنو، عوام
جو ساٿ ڏنو ۽ پورهيتن جو ساٿ ڏنو، ۽ سندس
تخليقن انقلابن کي جنم ڏنو. اهڙي جدوجهد واري
دؤر ۾ رزميه شاعريءَ جنم ورتو ۽ اهڙي پڪر ٻوساٽ،
واري سماج ۾ طنز ۽ مزاحيه شاعريءَ پرورش پاتي.
صبح کي صبح چوڻو هو، رات کي رات چوڻو
هئو مگر شينهن کي اهو ضرور چوڻو هئو ته سرڪار
تنهنجي وات مان رت جي ڌپ ٿي اچي.
ان چوڻ لاءِ وڏي حوصلي، عمت، ۽ استقامت
جي ضرورت هئي ڪي چوڻ وارا پٿري پٽ چئي
ويا ڪن لفظن جي ڦير گهير ڪئي ڪجهه مڪڻ ملايو
ڪجهه ڪنڊ ملائي منهن چڙهي حق جه آواز بلند ڪري
ويا شينهن ڪجهه هضم ڪيو ۽ ڪجهه ڳوڙ، ڪئي.
پئي طرف سماج جي ڪڏن ڪارنامن تي، اجاين
ريتن رسمن تي سماجي برائين ۽ پنڌن تي پرپور وار
ڪرڻا هئا، مزي مزي سان ڪلندي ڪلائيندي سماج
جون اوڻايون پٿريون ڪرڻيون هيون، سماج کي ماڻهن
لاءِ ڪارآمد ثابت ڪرڻو هو. کيس جاندار بنائڻو هئو
ان ڏس ۾ مزاحيه شاعريءَ وڏو ڪم ڪيو آهي.
دادو سچ پچ ته وڏو خوش نصيب شهر آهي جنهن

۾ پنهنجي دؤر جا ۾ وڏا فنڪار، غلام الرسول سومره
سودائي ۽ محمد خان لغاري عرف محمد مسخره حياتي ۽
جي پنڌڻن ۾ ٻڌل رهن ٿا، جنهن به محفل ۾ اهي ٻئي
فنڪار حسن اتفاق سان ڪٺا ٿي ويندا آهن ته ان
محفل کي چڻ چار چنڊ لڳي ويندا آهن.

غلام الرسول سومره ”سودائي“ سماج کي سجاڳ
ڪرڻ لاءِ پهريائين جهنڊڙيون هنيون ۽ بعد ۾ ٽاڪوڙا،
وڏا ته من سجاڳ ٿئي ۽ هاڻ وري سماج جي ڏاڍ
اڳيان کڻي ماڻ ڪئي اٿس. حالانڪ اديب کي ڏاڍ
اڳيان ڪڏهن به ماڻ نه ڪرڻ گهرجي. کيس ته سڄ
جي شمع مٿان پروانو بنجي سر، ڏيڻ گهرجي. جيئن
پاڻ ٿي چويٽو ته:-

پيت سان پٿر ٻڌي، توسان ٺڪر، پيا، ڪاٺبا،

او، مهانگائي تنهجا احسان هر دم پيا، گڏبا.

غلام الرسول سومره ”سودائي“ قريبن سورهن سالن
کان يعني سال ۱۹۵۸ع کان ادبي دنيا سان وابسته
آهي هن کان اڳ سندس ٻه ڪتاب پهريون جهنڊڙيون
۽ ٻيو ٽاڪوڙا تصنيف ڪيل آهن ”جهنڊڙيون“ ڇهن
ايڊيشنن ۾ ڇهه هزار ڪاپي ۽ ”ٽاڪوڙا“ هڪ ايڊيشن
پنج هزار ڪاپي جملہ يارهن هزار ڪاپي وڪرو ٿي
چڪيون آهن ۽ هن وقت پوري سنڌ ۾ مذڪوره
ڪتابن جي هڪ ڪاپي به مارڪيٽ ۾ موجود ڪانه
آهي اڄ به انهن ڪتابن جي تقاضا آهي.

(ھم)

”تنهنجا ڏاڍ منهنجي ماڻ“ سومره ”سودائي“ جي شعرن جو ٽيون مجموعو آهي. مونکي تمام گهڻي خوشي محسوس ٿي ٿئي جي ڏسان ٿو ته محترم سومرو ”سودائي“ پنهنجي سوداءَ کي اڳئين کان اڳرو ڪندو لکندو ٿو اچي ورنه اسان وٽ اهڙا ڪيترائي نوجوان شاعر ۽ اديب آهن جن پنهنجي ادبي زندگيءَ ۾ پهريائين ته ڪافي ڪجهه تخليق ڪيو مگر پوءِ فقط انهن جو ذڪر خير ٿي ڪندا رهجي ويا.

منهنجي اڳيان هن وقت سندس ڪلام جو تازو مجموعو موجود نه آهي جو سندس ڪلام جي فن ۽ مضمون تي ڪجهه وڌيڪ روشني وجهي سگهان. مگر ايترو محسوس ڪريان ٿو ته محترم ”سودائي“ مرحوم امام الدين ضامن جي مذاهيم ۽ طنزيم شاعريءَ کان ڪافي حد تائين متاثر ٿيل آهي، مان کيس وڌيڪ اهو به عرض ڪندس ته پاڻ اڃان به مرحوم شمس الدين بلبل ۽ مخلص جي شاعريءَ جو مطالعو ڪري.

آخر ۾ آءٌ اميد ٿو ڪريان ته ”سودائي“ صاحب جو هيءُ ڪتاب ”تنهنجا ڏاڍ منهنجي ماڻ“ به سنڌي ادب ۾ پنهنجي لاءِ خاص جڳهه حاصل ڪندو. جڏهن ته شعر جي هن صنف جي سنڌي شاعريءَ ۾ اڃان گهڻي جڳهه خالي آهي.

تاج صحرائي

دادو

هيڊ ماسٽر گورنمنٽ

۱۵ مئي ۱۹۷۴ع

طالب الموليٰ هاءِ اسڪول دادو

عرض حال

پاڻم!

قادر جا سون ڪمزور تي ڪروڙين قرب، لکين
لطف ۽ عظيم احسان جو، اوهان پاڻن سان وري هڪ
دفعو ”پاڻي“ ڪرڻ جو سون مسڪين کي پنهنجي
مهربانيءَ سان موقع نصيب ڪيو اٿس، نه ته ڇا آءٌ؟
۽ ڇا شاعري؟؟

بس ائين ڪٿي ڇٽجي ته ڇا دال ڇا، ”بسم الله“
شڪست خورده سياستدانن وانگر منهنجي اوچتي
گم ٿيڻ سبب منهنجي ڪيترن مهربانن ته ائين سمجهو
هوندو ته ”سودائي“ شايد هن فاني دنيا مان ”ٺٽو ڀري“
خير سان ”نپال“ ٿي ويو هوندو يعني ته....

ويترا افسوس جي ڳالهه اها آهي ته ڪنهن ميلي
سلاڪڙهه به ”ٽڪا، ڪائيندي“ ملاقات نه ٿي سگهي.
ان لاءِ توهان پنهنجي پاڳ کي ڇڏو، ان به منهنجو
ڏوهه ته ڪونهي باقي ايترو آءٌ برابر مڃان ٿو ته مونکي
ڳوليڻدي ڳوليڻدي اوهان جا برابر ”لاه“ نڪري
ويا هوندا.

خير! جيڪڏهن اها هڪ ٻئي لاءِ سڪ سلامت آهي ته ڪنهن نه ڪنهن ڏينهن هڪ ٻئي کي ڏسندي ”ڏنڻ پئجي ويندا“ حقيقت ۾ منهنجو ته اوهان کي ڏسڻ لاءِ ”هيانوَ ٿو ڦاٽي“ باقي اوهان جي نيت!

اڳين ڇپايل ڪتابن ۾ عرض ڪري چڪو آهيان ته مان هر ڀيرو سيڙ جي ڏسڻ جهڙي ”سوڪڙي“ ڪونه آهيان ڇاڪاڻ ته سمجهائڻو ته مون کي ڏسڻ کان پوءِ اوهانجي شايد پهرين گاڏي ”چٽي“ وڃي منهنجا ته اهي ”ٺٽو“ آهن باقي اوهان ضرور ”ڇڱو“ هوندو. مون کي ڏسڻ کانپوءِ اوهان کي پنهنجي ڪيل تڪليف جو احساس ٿيندو ان لاءِ وري به ڀارت ٿو ڪيانو ته اهڙو شهنشاھي شوق ڪري سون کي پنڌ به ڏسڻ نه اچجو ته بهتر ڀر اڃا به جيڪڏهن کڻي کڻيو پوءِ ته بي ٽرڪ هليا اچجو ڀر ايترو عرض ضرور ڪندس ته ماني مولِي جي آهي باقي موسم آهر پاڻ سان ”بسترو“ ضرور آڻيندا. توهان پرڀٽ منهنجي مهاندي جي ”ڊرائينگ ڇاپڻ“ وقت پنهنجي وس ۾ ڪيئن گهٽايو هوندو.

سمجهائڻو ته ڪٿي منهنجون مڇون ”تلوار ڪٽ“ ٺاهيون هونديون ته ڪٿي وري پوليس جي ”هٿ وجهڻ“ جيڏا شهر ڇاپي ڇڏيا هوندا.

مهرباني ڪري هن کانپوءِ اهڙي زيادتي ڪرڻ جي آئنده ڪوشش نه ڪندا آءٌ وري هڪ دفعو توهان کي پنهنجو مختصر تعارف ڪرائي ٿو ڇڏيان ڇا ياد ڪندؤ!

ها! منهنجا سائين۔ عرض ته آءَ هن وقت پنجنهه سالن جو ننڍو نيتو نابالغ آهيان.

سال ۱۹۶۴ ۾ ڏاڙهيءَ سون تي ڪنهن ڪوڙي ڪليمٽ وانگر ناجائز نسوني قبضي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي، ڪافي ڇڪتاڻ بعد نيٽ ڪيس ڪاميابي نصيب ٿي ۽ مون کي شڪست نصيب ٿي.

ان کانپوءِ منهنجي طبيعت بگڙڻ سان گڏوگڏ تصوير به بگڙڻ شروع ٿي وئي مطلب ته پنهني جو انقلابي دور شروع ٿي ويو.

بهرحال ٿورڙي ئي عرصي ۾ آءُ پنهنجي شهر وارن لاءِ ائين ڪئي چئجي ته هڪ قسم جي ”گجهارت“

بنجي ويس

وچ ڇڏڻ ”هٿرادو مان“ جي پاڻ تيار ڪيل ”اسلام“ کي اچي سير، جي لڳي ۽ کين چوڌاري ”اسلام خطره“ نظر اچڻ لڳو ته انهيءَ گوڙ ڪسان جو ناجائز فائدو وٺندي منهنجي ڏاڙهيءَ به موقع کي هٿان نه وڃڻ ڏنو ۽ باوجود ”نو ايڊيميشن“ جي وئي وڌندي ويئي وڌندي تان جو.....!!

اک تڏهن پٽيم جڏهن ڏٺم ته ڪم ”فوت پٽيءَ“

کان مٿي چڙهي ويو آهي.

مطلب ته منهنجا سائين ڪهڙي اوهان سان ”روئي“ ڳالهه ڪريان اهڙي حالت ٿي وئي جو منهنجي منهن تي مڪ، يا مچر، کي جرئت ڪانه ٿيندي هئي جو،

دل جهلي اچي ديرو چمائي نوبت ايستائين پهتي جو
هرڪنهن ان واقف ڪي پري کان ”پيش امام“ نظر
اچن لڳس

ڪنهن ويچاري شاعر جو شعر آهي ته:
”ٺي ڏاڙهيءَ رکائڻ جي تحريڪ چالو،
ڏين ”پوک“ پي ٿا، پلارن جو، دوکو“
بس مون مسڪين سان به اهڙو ناحق ٿي ويو.
ڪنهن ڪنهن وقت سائیکل ته آءُ اڪيلو هلندي
به ائين محسوس ڪندو هئس جن ”پيلهم“ ڪنيو ٿو وڃان
باقي سڄ پڇيو ته لڳي بهاريون ويون، جيڏانهن وڃان
اوڏانهن، صوفي صاحب، حاجي صاحب، حافظ صاحب،
ميان صاحب، مولوي صاحب پئي پوي.
مطلب ته الائي ڇا ڇا صاحب جهڙا خوبصورت لقب
مونکي سواءِ ڪنهن سندن بنا ڪنهن ڊگريءَ ۽ سواءِ
ڪنهن خرچ جي ”ليبل“ وانگر لڳي ويا.
بس آءُ ته بنا پئسي پزرگ ۽ مفت ۾ مفتي
صاحب بنجي ويس ۽ ڪنر جون فتوائون لڳائڻ لائق بنجي ويس.
يعني- سنهنجي ڏاڙهي سون لاءِ جن ته ”نو بچيڪشن
سرٽيفڪيٽ“ يا ائين ڪٿي چئجي ته ايدنتي ڪارڊ“
بنجي وئي.

هاڻي وري ڪجهه حجهن جي شوق ۽ ڪجهه
بنيادي جمهوريت جي اصول ”پنهنجي مدد پاڻ ڪرڻ“
موجب پنهنجي مڙسيءَ اها نالت بنائي آهي جن ڪنهن

ڪاسوري جي اوچتو تار تي ”بدلي“ ٿيڻ کانپوءِ سندس سهڻي صورت تي پوندي آهي ۽ سندس نرڙ تي ”نور“ پيو ٻرندو آهي جيڪو تيارِيءَ جي موڪل وقت غسل خانہ جي ڀرسان ويهي نوال ڪلهي تي رکي پئي هٿ مٿي کي ڏسي ”اوڪڙو ويٺي“ اهو سوچيندو ته ”هاڻي ڇا ٿيندو؟“ ۽ سندس کان ڏاڙهي لاهڻ وسري ويندي آهي پاڻ به ايسٽائين پهچي ويا آهيون.

”يعني ته نه ڏاڙهيءَ وارن ۾ نه بنا ڏاڙهيءَ وارن ۾“

المقصد ته ڪجهه ڏاڙهيءَ زور باقي بچيو آهي رهيو باقي پنهنجي منهن کي صفائي ڪري ”پلٽڻ ميدان“ بنائڻ وارو نمونو ان لاءِ في الحال ته اهڙو ڪوبه پروگرام ڪونهي.

باقي آئنده اگر ڪا ارادي ۾ تبديلي آئي ته اوچتو ڪا ”پريس ڪانفرنس“ ڪوٺائي اخباري نمائندن اڳيان اهڙو ”عظيم انڪشاف“ ڪبو.

ادل! ايترو عرصو گوشه نشيني اختيار ڪرڻ جا سبب ۽ ان سان گڏ حالات جا چڪر، اوهان آڏو عرض رکيم

تاهم به جيڪي ”هيڊڙين“ کان ڪم نڪتو اهو سڀ پيش ڀريان آهي اميد ته قبول پوندو.

سنهنجي نظمن ۾ ڏاڍن جون ڏاڍايون ۽ سماج جي ٺيڪدارن جا سور سمايل آهن باقي جنهن کي شاعري

جڙجي اها ڪا ٻي شيءِ آهي.
 صدقي وڃان شاعرن جي نالي تان آءُ ته سندن
 ”پيرن جي خاک“ برابر به ناهيان
 شاعري ڪا مذاق ڪانهي هي شاعري ڪانهي باقي
 ايترو ته توهان به ضرور قبول ڪندا ته—
 ”شاعري ناهي باقي“ طاهري ته آهي

اڄ ڪنهن شاعري اهو سڪيو ستابو ماڻهو ڪري
 جيڪو روزانه گهر ۾ نيرن تي ”منديون ۽ پاوا“
 کائندو هجي باقي اسان پاران هفتي ۾ چار دفعا دال سان
 سان ”نونشي بازي“ ڪرڻ وارا شاعري ڇا ڪندا؟
 مطلب ته جئن شوقينن جا، پاڻ بند ٿيا هئا ۽
 ”پالڪ“ جي پويان هٿ ڌوئي پيا هئا اسان به انهن
 وانگر شاعريءَ جي پٺيان آهيون خدا خير ڪندو.

(گر قبول افتد زهي عزو شرف)

”سون اٿي“

مون سان مون ڀرين

نهایت خلوص دل سان احسانمند آهيان پنهنجي دادو شهر جي فنڪار دوستن محترم عبدالفتاح صاحب هاليپوٽه ۽ محترم چندر "اداسي" صاحبن جو، جن مون مسڪين تي مهرباني ڪري هن ڪتاب لاءِ "نائيتل ڪور" تيار ڪري ڏنو، سندس "ٿورا، ڪي ٿورا تم ڏاهن" جو، لاهي سگهان باقي جيترو حياتي آهي ته سندس ڳڻ، ڳاڻ ۽ رهنديس ڏيئي ۽ در دست بدعا آهيان ته شل زندگيءَ جي آخري گهڙين تائين مون گناه گار ڪي اهڙا توفيق عطا فرمائي "آمين"

محترم عبدالفتاح صاحب پراڻو مهربان آهي جنهن هن کان اڳ پڻ ڪافي قرب ڪيو آهي، منهنجي اڳين ڇپايل ڪتابن- "جهنڊڙيون" ۽ "ناڪوڙا" جو نائيتل پڻ ڏاهي ڏنا هئا ۽ هاڻي به هن ڪتاب لاءِ نائيتل ڏاهي ڏنو هئائين بهر حال منهنجي ڪوتاهيءَ سبب سندس ٺاهيل نائيتل الائي ڪاڻي رهجي ويو جيڪو باوجود ذهني پریشانين جي ڪافي ڳولا بعد هٿ نه اچي سگهيو ۽ اڄ تائين ياد نه آهي ته ڪٿي وسري ويو. صرف انهيءَ شرمندگيءَ کان کين ٻيو دفعو تڪليف

ڏيڻ واجبي ڪانه سمجهيم ورنه پاڻ ايترو ته فراخ دل ۽ وسيع نظر آهي جو وري به انڪار ڪيئن ڪري ها. مونکي پنهنجي ڪيل غلطيءَ تي اعتراف آهي اميد ته فتاح صاحب پڻ مونکي معاف ڪرڻ فرمائيندو.

محترم چندر اداسي صاحب جن سان هونئن ته ڏيڻ ويٺ ڪافي هئي پر جيتري قدر تعلقات جو واسطو آهي اهو منهنجي خيال ۾ ته هن کان گڻ شايد سلام تائين به ڪو نه هئو.

اداسي صاحب اسان جي دادو شهر جو اڀرندڙ نوجوان فنڪار آهي سندس سان واقفيت ڪيئن ٿي ان جو ذڪر ڪرڻ ضروري آهي.

حيدرآباد جي حسين محل ھيرآباد جي ”نوويڪس بلڊنگ“ تي پنهنجي محترم دوست ڪچهرين جي ڪوڏڻي محمد عثمان بيخود وٽ ڪنهن ڪم سانگي وڃڻ ٿيو، محفل اڳڻي ”من“ لڳي پئي هئي چند گهڙين گذرڻ بعد چندر به اچي سهڙيو. مطلب ته اتي ئي معاملو سلام ڪلام کان وڌندي وڃي طعام تائين پهتو. موقمو سمجهي کيس ٽائيمل لاءِ عرض ڪيم جنهن دل ڀري طرح اقرار ڪري ترت تيار ڪرڻ لاءِ وعدو ڪيو ۽ دادو پهچڻ وقت ٽائيمل ڏنائين. خداوند تعاليٰ کيس اهڙي خدمت جو، صام ڏيڻ فرمائيندو.

هاڻي دادو شهر جي جديد شاعر بيخود صاحب جن بابت چند الفاظ نه لکڻ احسان فراموش ٿيندي.

چوندا آهن ته ”گهڻي ڏڪرن جو پاڻي سڪائيندي
 آه“ سو، ان ڳالهه وانگر محترم بيخود صاحب جي
 ڪل ڪل ٽي منهنجي هن ڪتاب کي پريس ۾،
 وڻ ڏيکاريا، ورنه منهنجا جهڙا حال هن وقت آهن ته
 هن ڪتاب کي شايد منهنجو گهر، ٽي نصيب ٿي هاءِ
 آخر ۾ آءٌ سڀني مٿين مهربانن جو شڪريم شاه
 عبداللطيف ڀٽائي رحمت الله عليه جي هڪ بيت جي
 هنن ستن سان ڪيان ٿو ته:

”مون سان مون پرين
 پورائيءَ ۾ پال ڪيا

(شاه)

”سودائي“

شڪايت زمانہ

تو ڏاڍ ڪيا، مون ماڻ ڪئي،
مون سور سٺا، چڻ ڪاڻ پئي،
تو پوءِ به ميارون ڏين مونڪي.
تو جوش ڪيو، مون هوش ڪيو،
چو ته وقت مونڪي خاموش ڪيو،
تو پوءِ به ميارون ڏين مونڪي.
مون پيار ڪيو، تو وار ڪيو،
مون توتتي هو، اعتبار ڪيو،
تو پوءِ به ميارون ڏين مونڪي.
مون دانهن ڪئي، ڪجهه داد نه ٿيو،
منهنجي دردن جو، فرياد نه ٿيو،
تو پوءِ به ميارون ڏين مونڪي.
مون سينو ڏئي پئي سور سٺا،
ٿيا چئني پاسي درد، ڪٺا،
تو پوءِ به ميارون ڏين مونڪي.
تو ويڻ ڏنا، مون جهول جهلي،
مون سڀ ڪجهه سهندي دل نه پلي،
تو پوءِ به ميارون ڏين مونڪي،
سڀ سور، رٺا، اڄ ساز، ٻڌي،

گند پائڙ ٿيا آواز ٻڌي،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 تسو ظلم سان ڪين گهٽايو هو،
 مون نوڪر ٿي ته نٻاهيو هو،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 تون پٿر هئين، مان پاڻي هئس،
 هي سڀ ڪجهه ڄاڻي وائي هئس،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 اڄ تون به چڪو، ان، توڙ ڪري،
 اڄ مان به اٿيو، هان، گوڙ ڪري،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 ان تنهن جي نظر ۾ هيٺو هان،
 پر، يار ٻڌي ڇڏ پيو هان،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 مان تنهنجو ڏاڍو ڏکائيندس،
 ۽ گردن نيٺ جهڪائيندس،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 اڄ منهنجي ڇهن ڪسي ڇرٽو، آ،
 حق روزيءَ تو کان گهرڻو، آ،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.
 ٿي تنهنجو دشمن ”سودائي“،
 اڄ تنهنجي شامت ٿي آئي،
 هاڻي نه ميارون ڏي سونگي.

”بکر ٿيندو“

ڏسي ڏاڙهي، چيو دلبر، وڃي ڇو ٿو، بکر ٿيندو،
چيم هڪڙو ته مان ناهيان، گهڻن مان هي حشر ٿيندو.
دلا، يڪڙيون، ڪنا، پارا، وڃايان عشق ۾ ويٺو،
پن ٽن ڏينهن ۾ سمجهائڻو ته گهر، گدوبندر ٿيندو.
چنڊن، ڦيڻن، وظيفن سان، گهٽايم ڪين ڪي ليڪن،
نه جنهن جو پير، گر، تنهن تي پلا ڪهڙو، اثر ٿيندو؟
سوا پئسي جي دنيا ۾، ملڻ ”کودو“ به مشڪل آ،
سيڙهيءَ ۾ محبت جو، پلا طم ڪئن سفر ٿيندو.
وجهي هٿ پئي مان ”واڙڻ“ ۾ ڪيان ٿو پيو روئي،
نه ٿي چاتم ته ڪو حاصل صفا، نٿو اڪر ٿيندو.
جڏهن ڪيسا، ٽين خالي، ٿئي ٿي ”باڪسنگ“ چالو،
لڳن، ”نونشا“ پڇن ناسون، پٺيءَ تي ”پلستر“ ٿيندو.
زباني ۾ ڏسان ٿو پيو، ڪٿيءَ کانو گهڻا مجنون،
خبر جوانن جي پوءِ پوندي، جڏهن ڏونگهوئي، ڏر ٿيندو.
جدا جاني جڏهن ٿيندو ته ”سرگهي“ پاسڙو، وٺندي،
اڪيون پٽيون ته ”ناسن“ تي رکيل ”نائون نمبر“ ٿيندو.
اڄوڪي عشق جو انجام سمجهي وڃ تون ”سودائي“
شروع ڪرڙي ۽ چوڌاري پيو، ماڻهن جو وار ٿيندو

”تو ماري چڏيو“

چوڻ پيو ته آهين تون جاهل ڄڻو
ڪري ڪيسا خدائي ڪيو، تو ڇڏو
ڪٽائي تو، بستر، پٽايو، لڏو
ڪنيو نيٺ پنهنجو مون تونري، تڏو
سڄو ئي ٺهيل ڪم تو ڪاري چڏيو
قسم آ، خدا جو تو ماري چڏيو.
وڏي ڏاڙهي پنهنجي ڪٽائي ڇڏو،
اچي ڏس ته ڪئن ”لست“ لائي ڇڏيم،
نڪن ڪي به گدو ڪرائي، ڇڏيم،
صفا تڪ ڇاڙهي بناڻي ڇڏيم،
سڄو روڊ ڇڻ ڪنهن بهاري چڏيو،
قسم آ، خدا جو تو ماري چڏيو.
مون تنهنجي ڏنن تي ڪيو اعتبار،
جدائيءَ ۾ تنهنجي چڙهي ويو بخار،
ٿيو ڄاڻ منهنجو چرين ۾ شمار،
گدوءَ جي گهڻ جو ارادو آ ٻار،
ائين هيانو پنهنجو مون هاري چڏيو،
قسم آ، خدا جو تو ماري چڏيو،
پلا تيان ڪهڙو مان هاڻي تريان،

وڃي روز رنڌڻي ۾ سڌڪا، ڀريان،
پري کان ٿو چڻ پيو ”پڪوڙا“ تريان،
وڃن ڇو مان ڪاڏي پلا ڇا ڪريان؟

ٿنڌو تو ڇڱو آ، سيڪاي چڏيو،
قسم آ، خدا جو، تو ماري چڏيو،
پڌاڀانءِ تم ڪئن ٿيم ڏاريان پيو،
ڪتا، زور پاڙي جا ماريان پيو،
ڪچان تو تم چڻ پوڙ، ”هاريان“ پيو،
ڪٽل واڻئي جا، نهاريان پيو،

ائين وقت پنهنجو مئون گهاري چڏيو،
قسم آ، خدا جو، تو ماري چڏيو

ميچي نيٺ ”سودائي“ ٿو پنهنجي هار
مٺا مل اچي لاهم وري ڪا، سنڀار
اچي پينگ ڪر، آهي ويجهي پگهار
لڳي قرض وارن جي ويٺي هئي قطار
ڏنا ڏئي سين ڪي مئون ٿري چڏيو،
قسم آ، خدا جو، تو ماري چڏيو،

”اشارن ۾“

اڄوڪي عشق اٽڪل سان هلي پيو ٿو اشارن ۾،
سون جي ناهه حاجت هيءَ بيماري هزارن ۾.
مڪون، نونشا، بجا، گاريون اها آءُ پيار جي نيرن،
منجهند جو اوچتو، پادر، ڪري ٽهڪو ٿو ”تارن“ ۾.
اڙائڻ اک چڱي ناهي زباني ۾ حسين سان،
وڙهڻ جي وقت هٿ جيڪي وجهن يڪدم ٿا، وارن ۾.
مزو آهي سوالين کي، اڀالو جئن اڏامن ٿا،
چڙهن ٿا روز چند تي سفر ڪن ٿا ستارن ۾.
پٽاري پنگ ٿي ”ڪمپلري سبجيڪٽ“ آءُ تن جو،
”سوائي“ سرس جي آئي ته پوءِ ٻرڙون ٻارن ۾.
اگر عاشق بنيو ”وائو“ ته پوءِ محبوب ”هڙ ڪائو“،
ٻنهي جي پيار جون پڳڙيون ٽنگيل هونديون پوءِ، تارن ۾.
سچو عاشق سدائين جي، سڪي پوءِ سارنگيون طبلا،
مچائي ڇڏي صفا محشر تون پنهنجي پاڙي وارن ۾.
مڙي، ويڄ يار، ”سودائي“ ميارون لوڪ نه ته ڏيندو،
اجايو ٿو ڪرين ظاهر، حقيقت کي هزارن ۾.

”ڪافي آ“

نگهن تي نگاهن ۾، ڪرڻ اظهار ڪافي آ،
زمانم تنگ نظر آهي اهو اقرار ڪافي آ.
نم آڇن تي نم سوسر تي، ملڻ جو لئم سٺا سائين،
جمع جي رات جو ئي بس اسان لئم وار، ڪافي آ،
مڃيون، ڏاڙهي ڪٿان ٿو، ته تون ئي ٿو سڏين ڪافر
ملان توکي منجهائڻ لئم سندس ڪردار ڪافي آ.
وڏي ڏاڙهي رکائڻ پي ته چڻ ”ايدنتي ڪارڊ“ آ،
اسان وٽ بس بنا ليسان اهو هٿيار ڪافي آ.
سڃاڻي ۾ ٿئي ٿو عشق چڻ ميدان پلٽڻ جو،
اڄوڪن عاشقن سان بس اهو آزار ڪافي آ.
بچن ڪارين سان ٿئي ٿي پيار جي ”مضبوط پوزيشن“
اسانکي پوءِ به پڪ ٿيندي ته تنهنجو پيار ڪافي آ.
ڏسي جو قرب، ان جي لاهجي بازار ۾ ٽوپي،
حقيقت ۾ اهو اخلاق جو معيار ڪافي آ.

جتي بابو رکيل هو، سو مقام ئي ويو کليمن ۾.
 کئي ۾ ان چار گنل چاڙهيان اهو ويچار کافي آ.
 وڏو پتڪو ڊگها شهر، سڀئي مهمان ٿاڻي جا،
 سندس خاطر تواضع لاءِ ٿاڻيدار کافي آ.
 ڪڪڙ، ڇيلا پاي کائين صبح ۽ شام ڪامورا،
 اسان پرن جي گهر ۾ دل جو ديدار کافي آ.
 لڳائي ڀنگ جي ڪونڊو ۽ پوڙي راج جو پيڙو،
 سڄي ئي گون لئ هڪڙو ئي بس پوتار کافي آ.
 اهي ٿا چلولا سڏجن جي لائن دوستي در، در،
 ڪري احساس ”سودائي“ اهو هڪ پار کافي آ.

”چا چئجي!“

سڄڻ اڄ ڪالهه جي سهڻن جي تم بڙائين چا چئجي،
ٺهاري ندين تم توکي چڻ تم ٿا ڪائين، چا چئجي.
اچي لنگهندا جڏهن ڀرسان تم چڻ ڪوئيتم پيو گهمدين،
بدن تي ايتري خشبوء ٿا، لائين چا چا چئجي.
گهڻا محبوب ڏسندين ماڻهڙي کان ئي صفا نڪتل.
اهي ڀسي اٽڪل سان مال پيا ڪائين چا چئجي.
حسينن جي چڪر کان شل خدا توکي بچائيندو،
طرح اهڙي ٿا، ابتي ”ڪاڙي“ لاهين چا چئجي.
پڌي چڏ حسين وارن وٽ سڄي کي لفت ئي ڪانهي،
رڳو ٿا ڀسي وارن ڏانهن واجهائين چا چئجي.
صبح کان شام تائين بس رڳو سينگار ۾ پورا،
سڄو ئي ڏينهن ويٺا ”وارڙا“ ناهين چا چئجي.
سندس ٿو مسڪرائڻ ئي وجهي ماري اسان پارا،
گهڻن کي روڊ تي هلندي ٿا، ڪيرائين چا چئجي.
اڄوڪو عشق ”سودائي“ لڳي چڻ پير، جي ڍنگهري،
ڏسي وائسي ٿا عاشق پيرڙو پائين چا چئجي.

”جذبات معشوق“

اسان عاشقن کي ستائن به چائون،
رکي رعب تن کي، کنباڻن به چائون،
اڳيان عاشق جي لنگهي پانهن لوڏي،
سندن حوصالن کي منجهائڻ به چائون،
اڙائي انهن سان اکيون راه ويندي،
صفا کين ”چوتيو“ بناڻڻ به چائون،
سڄو مال کائي، ڪڍي ”لاه“ تن جا،
ڪري کين خالي، پڇائڻ به چائون،
اسانکي ڏسي ٿا، ڀرن ساه ٽڙا،
اڃان کين ڪرڙيون هڻائڻ به چائون،
ڪري جيڪو ٿين، ٿين، هڻي تن کي ٺونشا
پوزيشن کي پنهنجي بناڻڻ به چائون،
ڏسو ٿا، لڳا ٿا، وتن، لياڙي جان،
اسان کين پيادل، پنائڻ به چائون،
ڪندا پل وتن، وات سان، عام جلسا
اسان کين گدو گدو گهمائڻ به چائون،
نه ”سودائي ڪنهن جي آ، پرواه چو جو،
صبح شام عاشق مڙائڻ به چائون.

”جذبات عاشق“

اسان ”لئم“ اوهان جي ڦٽائڻ به ڇڏون
رڳو آسرن ۾ رلائڻ به ڇڏون.
اسان ئي اوهان کي، مٿي تي آ، ڇڙهيو،
جسي ڪارائي ڇڏون، ڪنگهائڻ به ڇڏون.
تس، ڪارڙا ٿا، زسان، ۾ سڏجو
سڪيل آهيون پالڻ، اڏائڻ، به ڇڏون،
ڪيون ٿا اشارو ته ڀڄندا اچو ٿا
اسان ڇڏڻ تي ڊڪائڻ به ڇڏون.
اسان کي ته ”پٽڪا“ ٻڌائي ڇڏيا، ٿو،
مگر ڇا ڪهي؟ ڪس ڪائڻ به ڇڏون.
اسان کان سواءِ پيو انگل ڪير سهندو؟
اسان اسڪوٽر تي گهمائڻ به ڇڏون.
اوهان کي قدر ڇا، اڙي وات ڳڙها؟
اسان سور، دل ۾ سمائڻ به ڇڏون.
توهانجا، ”ترڪ تال“ سهجھوڪي سهجن،
حقيقت تن ڀڙو هٿائڻ به ڇڏون.
نصيحت اسانجي ٻڌين جي تون دل سان،
ته ”سودائي سچ پچ ٻڌائڻ به ڇڏون.

"ٿو وڃان"

خوش هجين نسل دلبر، اڄ موڪلائي ٿو وڃان،
مان، ابي، ڏاڏي سنڌي ملڪيت ٿئي ٿو وڃان،
ياد آ، تنهنجو مهانڊو، ننڊ ۾ پيو ٿو وڃان،
چار پنج تعويد تنهن جي لئس لکائي ٿو وڃان،
مونسان اڄ رفتار ۾، من ڪين پڇندي ريل ڪار،
ڏيڍ پاءُ اڄ تيل ٽنگن کي لڳائي ٿو وڃان،
پل ڪئي بابي اها، جو آءُ به انگريزي پڙهيس،
پاڙي وارن جي هٿان ٿا، ٿا، چوائي ٿو ۽ .
عشق ۾ مونکي پڇائي ٿو صفا، پڙي ڪو،
ڪانچ هي عيوض مٺا، انگوچو پائي ٿو وڃان،
آسرن ٿي آسرن ۾، ٿو صفا ڪنگل ڪيو،
ڪان ڪا، بس واہ ٿي، بدلي ڪرائي ٿو وڃان،
پاڙ، پڙيءَ جي لڳي ٿي اڏڙ، ميڙيندو وتان،
مان ته "پرسنلٽي" به اڄ پنهنجي وڃائي ٿو وڃان،
وات سان وندر جي لئس مان ڪم سڪي آيس نئون،
ڇا ٻڌايانءِ وات سان "ٽڪڙ" وڃائي ٿو وڃان،
تو قدر ڪيو ڪين ورنه عالم منهنجي جو، ڪمال،
نظم "سودائيءَ" جا، سڀ اڙدوءَ ۾ گڙائي ٿو وڃان.

”بي سرو ڪامورو“

ڪر شڪر، جو تون پڙهي پئين، ٿي وئين، عاليجناب،
نم ته ٺهي ها تنهنجي بت مان گڏم لاسي، لاجواب.
ڪئن چوان ڏسجين پيو ٿو هو، بهو جنڊيءَ چڙهيل.
خوب آ، تنهنجي ”فٽنگ“ تون چڻ ته سيانچي جو گهڙيل،
نڪ تنهنجو چڻ ڪريلو، چپ ڏاچيءَ جان، لڙيل،
شهر ساري ۾ ٻڌان ٿو تون صفا چنڊهيل چڙيل،
وال ڪنهن درزيءَ کان آڻي پيمت تنهنجو ماڀچي،
يا، ڪٿي، ڪو ڪوئلو تنهنجو مهانڊو، چاڀچي.
ڪين تنهنجي ”هنر“ جو ملندو ڪٿي زندهه مثال،
تو، ڪري ڪاريگري چالو ڪيو، آ، تر ڪتال،
زن مريدن ۾ به تنهنجو ٿا چون آهي ڪمال،
زال جي آڏو ٻڌان ٿو ڪونه آ، تنهنجو ڪو، حال،
جا، ڪندي، آ، ”ٺوڙهه“ تنهنجيءَ تي سدائين ”جوڙڪت“،
تون وري ٿو شهر ۾ ڏين ”شهپرن“ ڪي روز، وت.
پوت ڪي بچڙو ڪري ۽ روڊ تي ”چاڙي“ هڻي،
تو، غريبن جا، چڏيا هن ڍنگ سان ڪندا، ڪٿي.
ڏاڍ مڙسيءَ سان بنايو پاڻ ڪي تو، گهر ڏئي
ڪانه توکي گهالهه آهي ڪا، شرافت جي وٺي،
تو، مڃي آفيس جو، هر فرد سودائي ڪيو،
تو، رکيو بس وير، تنهن سان، جنهن به توکي سچ چيو.

”خيالات راشي“

پڙهي اخبار ۾ خبرون، بچونتا پيا خدا ڄاڻي.
الائي ڇا، حشر ٿيندو، جي رشوت بند، ٿي هاڻي؟
اسان جي در، تي قزجي ويا، گهڻا مسڪين بي خيالا،
اسان کان پي تڪا آهن، اسان وارا، پتيوالا،
عرضدارن کي جيڪي ٿا، هڻن در، تي پري، ڀالا،
عقلمندن جي سياڻپ کي، لڳائڻي سڀ گجهه، تالا،
هوشيارين سان اسانجي ٿا، رڪن سڀ ڪجهه اڳيان آڻي!
الائي ڇا، حشر ٿيندو، جي رشوت بند ٿي هاڻي؟
اوهانکي ڇا، قدر هوندو، سڄو ٿي ڏينهن لوڙيون ٿا،
ڏسي ڇرپيءَ ذرو زياده اتي ڪاٽيءَ کي ڪوڙيون ٿا،
ڪرائي ڏان جو، ڪوسي انهيءَ کان منهن نه موڙيون ٿا،
وڏي پئم ٺهيل ڪم جو، صفاءَ پيڙوئي ٻوڙيون ٿا،
سڄي سروس گذارڻ سين زماني ۾، مزا ماڻي،
الائي ڇا، حشر ٿيندو، جي رشوت بند ٿي هاڻي؟
ائين جي ٿيو ته بس ويٺا، رڳو جهرڪيون جهٽينداسين،
وراندي ۾ ڏئي هٿ ”چيلهم“ تي اينداسين ۽ وينداسين،
اڳيون ڳالهين ڪري سڀ ياد، شوڪار، پرينداسين.

کي، گذرن جي خاطر وڃي ويلا، ڪم ٿينداسين،
 ڪڏهن هڪ رات ڏاڏائي ڪڏهن هڪ رات، ناناڻي،
 الائي ڇا، حشر ٿيندو، جي رشوت بند ٿي هاڻي؟

يلا، سڪڻين پگهارن تي، اسان کان ڪهڙو ڪم ٿيندو؟
 اسانجي سڀت، آڪڙ، جو، سڄو ڊرامو خم ٿيندو!
 وڏي جو، پيت ٿيو آ، سخت، سويي ڪجهه ”نرم“ ٿيندو،
 سڃاڻي، گهر، ڪري ويندي، يا، سلهم ٿيندي يا، دم ٿيندو،
 گچي پيو، ٿو، وڃي وسندو، اجهو، اڄ نيٺ صبحاڻي،
 الائي ڇا، حشر، ٿيندو، جي رشوت بند ٿي هاڻي؟

خدا، جو سڀ خزانو آ، دنيا وارن جو، ڇا ويو، آ،
 پڌاڻج تون ٿي ”سودائي“ اسان پر، ڏوه ڇا، ڪيو آ،
 اسان جي پوئتان سارو زمانو، ڪاهي ڇو، پيو، آ،
 خبر ناهي اسان ان جو، الائي ڇا، بگاڙيو آ،
 جو، صبح ۽ شام بس وينو اسان جي ڳالهه ڪي ٿاڻي
 الائي ڇا، حشر ٿيندو، جي رشوت بند ٿي هاڻي،

”سريڊلو ڪاءورو“

عربي ڪسي پڄاڻي لاءِ سوين حيلن هلائي ٿو.
ڏسي مسڪين کي در تي ”مهاندي“ کي مٽائي ٿو.
پن ڏينهن جي لاءِ ايڏو ڪري ٿو ناز ڪرسيءَ تي،
صبح کان شام تائين پيو پيئڻ ڪسي مٽائي ٿو،
اچي ”چمچا“ چون جنهن کي اڃا جو خان صاحب تون،
مٽون ”ٽوڪي“ ڪري آڪڙ ۽ منهن ”دٻلو“ بنائي ٿو.
اهي ئي ڇاڳلا تنهن جا، سڏن ”انسيت“ ٿا، ان کي،
انهن کي آءُ خبر ڪهڙي ته هو ”ڏوڪڙ“ به ڪائي ٿو.
خدا جي طرف کان، خالي ڊگهو جنهن کي ”سو“ آهي،
قبر ۽ قيام کي پنهنجي هٿن سان پيو، وڃائي ٿو.
”چاڙهي“ ٿو هڏا مسڪين جا پيو ”جانور“ وانگر،
اهي ئي گل ڇو جو اڃا ”ماڻهون“ سڏائي ٿو.
غريبت ان جي در تي ٿي، سڏائين ٽوڪرون ڪائي،
ڪڏهن ”داقي“ ٿو دفتر ۾ ڪڏهن ٻاهر به وائي ٿو.
غضب آ جنهن ڇڏيو، ”گندڙو“ بنائي پيٽ پنهنجي کي،
ڏسي ان کي خوشيءَ ۾ خوب پيو، ”چپٽيون“ وڃائي ٿو،
اڃا دشمن عناصر ڪسي سڃاتو ڪين ”سودائي“
جو ٺاهي شعر تنهن جي لٽي رڳو ڪاگر وڃائي ٿو.

”عيش ڪر“

موج سان تون ملڪ ساري جي ستيا پيو ناس ڪر،
ڪر شروع تون ”وٽ وٽان“ ۽ ڪين مڪنهن تي قياس ڪر،
پت ”مچون“ مسڪين جون ”پٽڪو“ انهيءَ جو لاه تون،
”چيلهم ۾ رسو“ وجهي ٿاڻي تي تنهن کي ”گاه“ تون،
چار سؤ ويهن جو ڏوهي ڪيس يڪدم ڏاه تون،
جي اچي ”سار تار“ ۾ پوءِ واردات ٿي ڏاه تون،
حق غريبن جا ڪسي، ميڙي پلي وٽ مال کي،
گهر وڃي ”ڪٽ تي ڇڙهي احوال ڏي سڀ زال کي،
نرڙ ۾ ”گهنڊي“ وجهي هل ڪين مڪنهن ڏي تيان ڪر،
واه ويندن کي ڏئي ”گارپون“ رڳو پيو زيان ڪر،
ڪير آ، توکي جهلي نيلام تون ايمان ڪر،
دوستي ٻي سڀ ڇڏي سنگتي رڳو شيطان ڪر،
ڪم سڻو ڏاڍو ڪرين پيو منهن نم ان کان موڙجانءِ،
ان نموني ساڻ پيو ”پيڙو سچو ٿي هوڙ جانءِ“
هن اجائي پيو ”بخي“ تون نوڪريءَ جي وقت تي،
خوش ڀلي ٿي تون انهيءَ ”نرڙي طبيعت“ سخت تي،
ٿوم مان ٿين ”زعفران“ ڪر، ناز، پنهنجي بخت تي،
هرش کان نڪري صفا وڃ چڻ ته آهن بخت تي،
بس طرح اهڙي سڌاڻچ خوب خدمتگار تون،
ڪين ”سودائيءَ“ جيان ٿيندين ڪڏهن پوءِ خوار تون.

”سياسي بازيگر“

وري هاچل مچي وٺي آ، سياست جي مدارين ۾
هاڻ کان جي هئا عاجز، گهمڻ اچ ٿا، سي ڪارين ۾
وڃائيندا وٽن ٿا، ”ڊيپڪيون“ بازيگرن وانگر،
ڪڏهن آدم جي ٽنڊي ۾، ڪڏهن ڏسندين مٽيارين ۾،
انڌا اچ ”عينڪون“ پائي، ڪرڻ حاصل وري ڪرسي،
اڳيان پوتار، اچ ڏسجن پيا ڏاڍين بهارين ۾
عجب آ، کين پيريءَ ۾ اسان تي قياس آيو آ،
سندن تقرير وه، واہ چٽ ته لبارو، آ سارين ۾
ڪٽولن جي مٿان ويهي، اڳي جن ٿي مڪيون مارئون،
اهي پاڻي پراڻا ڏس اليڪشن جي تيارين ۾،
سندن کان سوال جي پڇيو ته ڪهڙا ”قاڙها ماريندؤ؟“
ته ڏاڍي جوش مان يڪدم شروع ٿي ويندا ”گارين“ ۾
جڏهن سينو ڪڍي ۽ سيٽجي، جي خان ٿي ويندا،
مٿن جو شرف بخشيندا وري ”مرچن جي هارين“ ۾
ڪيو ”بچڙو آ، جن کي بڪ“ اسانجا ٿا، ٿين ليڊر،
گڏه، جي ڪٿي نه جن سواري ڇوڙهن سي پي، ٿا لارين ۾
نه ڏيندين ووت جي تن کي ته، ڏسندين جيل جو رستو،
هٿن سان پوءِ ٻڏي ويندءِ پٽن پورين پٽارين ۾
نه پهتو سن بلوغت کي اڃان تون آهين ”سودائي“
گهمڻ تنهنجي پٺيان پي ٿا، ڪٺو خراڙيءَ کي ڪارين ۾

”غدار ليڊر“

ياد آهي تون ڪيو هو، مڪه جو خانو خراب
اڃ اچي تون قوم جا غدار ليڊر ڏي جواب.

تون اڃا ايل هرن وانگر اڃ وري ڊڪ ڊوڙ ڊوڙ ۾
”مڪ“ جيئن غوطا آ، کائيندي سڌائين ڀوڙ ۾
گانو وانگر ۾ن، ملي توکي ۾ن، لولو، گوڙ ۾
ڏس متان ڦاسي وڃي ڪنهن اوچتي ”پنجوڙ“ ۾
چو ته آهي قوم جو توڙي رهيل ڪافي حساب،
اڃ اچي تون قوم جا غدار ليڊر ڏي جواب.

او ”مداري“ ڳالهه منهنجي ۾ن ۾چي هيءَ غور سان،
ڙانگ ڪي ڪنڊي ڪٽي، ٿيندو مقابل نور سان،
چا پلا! نيڪي ڪجي، تون ئي ڀڄائج ڏور سان،
ڪين پنهنجو واسطو، هاڻي ڪو پوندو چور سان،
تو غريبن جي هو، سهڻو ”س“ ڪي قيمون ڪباب،
اڃ اچي تون قوم جا غدار ليڊر ڏي جواب.

تون هئين بس وقت جو، دجال پنهنجي دؤر ۾
تو ڪيو هو قوم ڪسي، ڪنگال پنهنجي دؤر ۾
تو لٿيو سڪين جو، هو، مال پنهنجي دؤر ۾

تسو ڪيو پيدائو هو، پائيتال پنهنجي دور ۾
هتي اسان غلطي ڪئي نه ته ڇا، ڀلي ۽ ڇا، جلاب،
اڄ اچي قوم، جا، غدار ليڊر ڏي جواب.

ڪين ٿيندو، فائيدو، ساڳيو اهو غدار، تون،
ٿو ڪشي ڪرسيءَ جي خاطر قوم جو اڄ ٻار، تون،
ها، انڌا، ناهيون سڃاڻون ٿا، اهو، مڪان، تون،
تسو ڪيو هو، ملڪ کي برباد هئين آزار، تون،
اڄ وري گهمندو، وتين ڪ-ڇ ۾ ڪشي ڪارو ڪتاب

اڄ اچي قوم، جا، غدار ليڊر ڏي جواب،
اڄ اسانجي خير خواهي ٿو ڪرين تقرير ۾،
ڪين ڏي ڪوڙا، دلاسا، هاڻ ڪنهن تحرير ۾
پس! ٽڪا ٿا، لکيل تنهنجي اٿي تقدير ۾،
ڪر ختم ”بڪ-واز“ هاڻي ڪين پڻ، تفسير ۾،
بند ڪر، پنهنجي زبان، ڪوڙ، ٿيو عاليجناب،
اڄ اچي اڄ قوم جا غدار، ليڊر ڏي جواب.

اڄ اهي ننگا، بکي، پنهنجا ڏڪايل فرد ڏس،
سور ۽ سختين اندر پنهنجا ستايل فرد ڏس،
ظالم زوري، ڏاڍا، سان پنهنجا ڪنبايل فرد ڏس،
”پت اڪيون“ ۽ رڻ اندر پنهنجا رلايل فرد ڏس،
ڪين ”سودائي“ ڪان وسريو، آ ڏنم جيڪو عذاب،
اڄ اچي تون قوم جا، غدار ليڊر ڏي جواب.

"اسلام خطره ۾"

حقيقت ۾ ته تنهنجو ئي آ، صبح شام، خطره ۾،
اجايو ٿو هڻي چڙهي ته آ، اسلام خطره ۾،
ڊگهي ڏاڙهي رکائي ڪم ڪرين ٿو، "ڪاڪن" وارا،
سدا سڀي ٺڪر، خاطر، گهڻين ۾ پيو هڻين چهارا،
مثل ڪنهن دور تي جئن سرڻ ڏيندي آهي لاسارا،
سڃاتو ٿئي دنيا تون ڄاڻ ڏسندين ڏينهن جا، تارا،
خدا تنهنجو سدائين آ، ڪيو آرام خطره ۾،
اجايو ٿو هڻين چڙهي، ته آ، اسلام خطره ۾،
ڏهين جي نوٽ تي ويٺو ڪرين فتوا، پيو جيار،
لکي تعويذ ڪوڙا پيو ڪرين ٿو ملڪ، آزار،
غريبن کي ڦري پنهنجي ڪرين پيو ٿو دڪانداري،
ڏڳي جا ٺاهه ٺاهيندي ڪٿي آ، باه تو، ڀاري
سنڌ آغاز خطره ۾ سنڌ انجام خطره ۾،
اجايو ٿو هڻي چڙهي ته آ، اسلام خطره ۾،
ٻيئي ده ل جيو پيٽ تو، پنهنجو چڏيو جاني،
لنگهين ٿو پاسڙي کان چڻ گڏه ڪو، آ، خراساني،
صبح ۽ شام ڪائين تون ڪٿائين کان ڪسي ماني،
رهين جنهن هنڌ تنهن پاڙي سڄي، ڪي ئي پریشاني،

ڏنڊو ڏوڙو ۽ تـو جهڙو ئي آ، بدنارم خطرہ ۾،
اجايو، تـو هڻي چاڙهي تـم آ اسلام خطرہ ۾.

رکي دنيا کي دوکي ۾، وڏو بزرگ سڏائين تـو،
کڻي تسبيح هڻن ۾ تون شريفن کي منجهائين تـو،
ڏنا ڏيئي غريبن کي مفت ڄا، مال کائين تـو،
انهي ”پ“ کي پرڻ خاطر، سوين حيل، هلائين تـو،
اهو تنهنجو ئي هٿرادو آهي پيغام خطري ۾،
اجايو تـو هڻين چاڙهي تـم آ، اسلام خطري ۾.

مسلمان تـو سڏين ڪنهن کي تـم ڪنهن کي چوڻ ڪافر،
بشر ۽ نور، جو توڻي مچائي آ چڏيو محشر،
تـو مسجد کي به سمجهيو ڄڻ تـم پنهنجي پيءُ جو دفتر،
خدا جو خوف رکڻ دل ۾ جنهن جو فيصام اٿڻ،
مان سمجهان تـو تـم تنهنجو ئي نشان و نام خطرہ ۾،
اجايو تـو هڻين چاڙهي تـم آ، اسلام خطري ۾.

نصيحت نود کي اهڙي ڪرڻ ڄا، لاءِ ”سودائي“
مزو ڏاڍو مڪر ۾ آ، پراوا مال ڏس کائي،
شرافت سان سڄي تـو، ڳالهه آهي کيس سمجهائي،
ڇڏائي آ، چوڻ غلطي، ڇڏائي ڪنهن تـم ڪم آئي،
اهو ڪر خاطر بس پاڻ آ، بدنارم خطرہ ۾،
اجايو تـو ڪري دانهون اڙهي اسلام خطرہ ۾.

”آخر هي سڀ ڇا آهي“

موٽر ڏس مسڪين جي در تي ڪئن ٿو، لوسي لاڙي،
هوش کان ڏس بيهوش نشي ۾ ”جو“ وجهي ٿو، جهاڙي،
نياڻي جو ان ڏسي هو، تنهن جي ڪئن ٿو، ”دوڏا“ ڦڙي،
غنڊه ڏس ڪئن گهر، جا پاتي تيز نظر سان تاڙي،
دڪاڻو ٻلو، جئن ڪنهن خالي گهر ۾ پوندو، آ، ڪاهي!
سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇا هي؟

ظلم زور وٺي ويا، جن جون خوب هلن پاڻاريون،
تن جي در تي سڄوئي ڏينهن بيٺيون هونديون ڪاريون،
ڪنهن کي ٿاڀا، ڏيندا ڪنهن کي ٿڪون، بچا، ڪاريون،
ڇيلا، تم جا، ڪاهي ايندا، روز رات جو، ڪناريون،
ڪنهن کي طاقت ناهي جيڪو سينو تن سان ساھي!
سمجهه مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇا هي؟

سانيءَ لاءِ محتاج ”ملو“ ڏس روپ نوان ٿو، ڌاري،
ڪ-وڙا، ڦيٽا، ڇنڊا، ٿارون، ڍارا، ويٺو ڌاري،
ڪنهن جو ٻڙو ٻوڙي ويٺو ڪنهن جو ٻيڙو ٻيڙو ٿاري،
پيٽ هو پنهنجو ڀرڻ جي خاطر، ملڪ سڄو ٿو ماري،
اٽڪل سٽڪل سان ڏس ويٺو ٺاه ٺهڻيءَ جا، ٺاهي،
سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇا هي

مـوج ۾ آيو مست مـوالي، سلفي ويندو باي،
 ٿـڌل، ”ڏنڊو، ڪونڊو“ ويندو صبح سانجهيءَ ساري،
 روڊ هجڻ سڀ ”گنجي“ جا، هيئن ويندو سو، ويچاري،
 ساقي خانو ۾ جـو ويندو، گهڙيون عشق جون گهاري،
 کير، مڪن کان زياده جيڪو ”چرس جي گولي“ چاهي!
 سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ چاهي؟

عاشق ڏس محبوب جون هر هر وائون، ٿو واجهائي،
 اوندهه ۾ ”اوپا سون“ ڏيندي وقت پيو ٿو، وڃائي،
 اڙدو ”ڦـڙدو“ انگريزيءَ ۾ گنا ويندو ڳـائي،
 آهي ڪنهن کي جرئت جيڪو کيس ڪڍي سمجهائي،
 ڏئي، لاسا تنهن کي جيڪو خيال انهيءَ تان لاهي!
 سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ چاهي؟

راشيءَ جو تون رعب اچي ڏس سوجون ويندو ماڻيءَ
 آڪڙ ۾ جي آيو، پوءِ هو ڪنهن کي ڪين سڃاڻي،
 ”ماس“ پٽي مسڪين جو، گهر، ۾ سمهندو، موڙ، ٽائي،
 ان کي وڻندو، اهڙو جيڪو ”ڏوهڪڙ پشم“ آهي،
 ڪنهن کي گاريون گند ڏئي ۽ ڪنهن جي ”ٽوپي“ لاهي!
 سمجهه ۾ مون کي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ چاهي؟

سهڻو ڏس سينگار ڪري ۽ عاشق ويندو ڳـولي،
 کڙڪي سان ڪنگهڪار شروع ٿي راج چڏيائين رولي،
 پاڇاهه، پڪي، ڪان ڏس آهي راند کڻي چڻ گولي،

”وات پٽيا“ سڀ ”والو“ ٿي ويا، ڏيهر وڌائين ڏولي،
 ”لوسن“ جي ڏس لئ پڇي پئي ”نڪ“ انهن کي ناهي!
 سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇاهي؟

قوم جو نڪري ويو ”ڏيوالو“ موٽي آهي والي،
 شوق منجهان شوقن شروع ڪئي ديس ۾ آهي دلالي،
 حالت ا ڪمزور وڌي ٿي شايد تنهن جي مالي،
 ”سينو سڀي“ هلندو جنهن دم سان هوندي ٿس سالي،
 ڪونه وٺي ڪو تنهن جو نالو ڏس ڏنو، ٿس ڏاهي!
 سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇاهي؟

لاه ڪيڻ لئ ليدر، جي تون قوم سان ڏس غمخواري،
 ماه ڪري پيو ”صدقئي“ تون اڄ وقت جو، ڏس واپاري،
 پڪ انهيءَ کي آهي پنهنجي تنهن جي ڏس هشياري،
 ڪئن اسان ۽ تنهنجي لئ ڏو، ڪٿي مٿي تي خواري،
 ڪهڙا پي هو، ويس، ڍڪي ڀر، ڄاڻج ساڳيو آهي!
 سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇاهي؟

دادا گيريءَ وارو ڏنڌو روز ٿا، ڪن واپاري،
 هرهڪ چيز ملي ٿي جن وٽ يار ملاوت واري،
 موذي مرض شروع ٿياليڪن ۽ ڪنهن نه مصيبت ٿاري،
 ڪيئن ڪري مسڪين پلا! جو زور اڳيان آ، زاري،
 ڪچندو ڪو، ”ودائي“ چونڊس تنهنجو هڙي شاهي؟
 سمجهه ۾ مونکي ڪين اچي ٿو، آخر هي سڀ ڇاهي؟

”زمانہ“

بي پهچ تي ڪڏهن نه، ذرو قياس ڪزين ٿو
ستاناس ڪرين ٿو
اٽڪل مان غريبن جا، ڪڍيم ”لاه“ زمانه-
وه، واه زمانه
هر روز ٺڳي ۽ جا تم نوان ٺاه، ٿو، ٺاهين-
وڏا رنگ پرائين
اشرافت جي عزت تي ڪرين ”ڪاه“ زمانه-
وه، واه زمانه
ڊڙون ۽ پٽ ڪون جي اچي رز هٿن ٿا-
توڪي سي وٺن ٿا
چڏين کان پٿين خوب ٿو، ”ساره“ زمانه-
وه، واه زمانه
مظلوم تي توڪي نه ڪڏهن ڪهل ڪا، آئي-
وٺين ساڪي آئي،
هر وقت پرائين ٿي، ٿي، ”ساه“ زمانه-
وه، واه زمانه

دنيا جي نشي ۾ تون سدا چور رهين ٿو-
 مغرور رهين ٿو
 هي نيم ختم ٿيندا مندا "واه" زمانه-
 وه واه زمانه
 اخلاق ادب کان ته سدا دور رهين ٿو-
 ان سان نه ٺهين ٿو
 ٿوڪين ڪرين ڪنهن جي به "پرواه" زمانه-
 وه واه زمانه
 مستي ۾ اچي ڪين ٿو ڪنهن کي به سڃاڻين-
 چڻڪين ٿو، ڇاڻين
 اڄ هوش ۾ ڀاڄي ٿو، وڃين "راه" زمانه-
 وه واه زمانه
 دل ۾ ته ڪنهن خوف خدا ڪين ٿو، ڌارين-
 بي موت ٿو مارين،
 ٿا، تنهنجي ڀرن ظلم جا، "آراه" زمانه-
 وه واه زمانه
 هڪ ڏينهن ته "شداد" جي جنت به ختم ٿي
 محنت به پسر ٿي،
 فرعون فنا، ٿس ڪيا، "الده" زمانه-
 وه واه زمانه.

ٿو وٽ تم ”ڪمپٽي جو قدر“ آهي برابر-
 سچ آهي سراسر،
 چورن سان به داد تنهنجي رهي ”چاه“ زمانم-
 وه وه وه زبانه-
 هڪ سچ آءِ مگر ان جا به پاڇا به ٿين ٿا-
 هي سبق ڏين ٿا-
 ٿيا شاه گدا ۽ ٿيا گدا ”شاه“ زمانم-
 وه وه وه زمانم-
 اٿ ڪول اڪيون ڏس تون هيءُ سڪين جاءِ پڇڙا-
 ڪمزور ۽ ڪپڙا
 هر روز بکن ۾ ٿا ٿين ”پاه“ زمانم-
 وه وه وه زمانم-
 ”سودائي“ صبر ڪر ڇو ته الله آءِ باري-
 جنهن طرف کان جاري
 رحمت جاءِ وهن روز ٿا ”درياه“ زمانم-
 وه وه وه زمانم-

”انسان ٿا سڏايو“

دختر حوا، جي، اڄ ڏس ”ننڍي“ ڊوبس هاڻي،
سوڙهو ڪري ”سٿن“ ڪي، ڪوئي ڇڏيائون ڇاڻي،
پوڻي رکي ”ڪلهي“ ٿي، ٿيڙين ڏنڊن، ڀاڻي،
پههجي ”گلي“ تي پاڻ ٿي ويٺا وهايون ڪاڻي،
ٻاهر ته سڀني سڀني، پيا ”خان“ ٿا سڏايون!
غيرت ڪٿي اسان جي انسان ٿا سڏايون؟
افسوس ڏس ته، نياڻين برقعو ڇڏيو، آ لاهي،
تن کي منع ڪيون ڪا، طاقت زبان کي ناهي،
شيطان اڄ اسان تي قبض ڪري ويو آهي،
مذهب سان ڇڻ اسانجو ڪو واسطو ٿي ناهي،
اسلام جي شمع کي ڦرڪون ٿا، ڏئي وسايون!
غيرت ڪٿي اسان جي انسان ٿا، سڏايون؟
ايمان جي اسان ڏس، آ، تور، ڪهڙي توري،
ڌنڌو تون ڏس اسانجو ڌڙا، ڦرڻ ۽ چوي،
شام و صبح اسانکي شوق آ، شراب، خوري،
ڊوڪو، ٺڳي ۽ لالچ، ظلم و زنا ۽ زوري،
ڇانڊيءَ جي چنڊ، ”سڪن“ تي نياڻيون به ڪپايون!
غيرت ڪٿي اسان جي انسان ٿا، سڏايون.
بهر خدا، ٿو ڄاڻي، ڇا هي اسانجي حالت،
ايمان ويو ختم ٿي، پوري ٿي وئي شرافت،
مسڪين کي ستائڻ، آهي اسانجي عادت،
رشوت ۾ ڪن ڪنهن سان ڪڏهن ڪيو رعايت،
سودائي ”نفس کي ڪئن ماري تون ڇو مڃايون!
غيرت ڪٿي اسان جي انسان ٿا، سڏايون؟

”پڇڙيوال جي عيد“

ٿي وئي پوري ڪمائي آءٌ سڄي ئي سال جي،
خوف آهي ڪيئن ٿيندي عيد، پڇڙيوال جي.
هڪ طرف کان ٻارڙا، ٻاٻا، ڪري پيا لڙڪندا،
ٻئي طرف کان اوچتو قرضي اچي پيا ڪڙڪندا،
ٿانو گهر، جا، سڀ مڃائيءَ ۾ رڳو پيا، ڪڙڪندا،
جيب ٻئي خالي ڏسي، هٿ، پير، ٻي پيا، ٿڙڪندا،
نئين سڀائي لاءِ ٻي فرمائش ٿي آءٌ زال جي
خوف آهي ڪيئن ٿيندي عيد، پڇڙيوال جي.
خيال آهي عيد ڪو، نئون بهانو، ٺاهجي،
يا، ته ويهي گهر، من واري مشن کي ڪاهجي،
واند ڪائيءَ ۾ وري ڪو غسل خانو، ٺاهجي،
راج گوليندا، وتن، ٻه، در ڪنهن کي لاهجي،
ڇا وڃي روئي ڪبي ڪنهن سان حقيقت حال جي،
خوف آهي ڪيئن ٿيندي عيد، پڇڙيوال جي.
ڪن سگهرن کي ٿي ٿو ڏينهن ڪو سڪ جو نصيب،
يا، ته ڪو، سوڌو ڪم، يا، روز، ايندو پيو طبیب،
يار پڇڙيوال جو مطاب ته آءٌ قصو عجيب،
تون به ”سودائي“ ٻڌي ڇڏ آهي سورن ۾ غريب،
يادڪر گذريل زمانو، سوچ ڪر ڪجهه حال جي،
خوف آهي ڪيئن ٿيندي عيد، پڇڙيوال جي.

اڄوڪو عشق

ماني آ، راج تي ۽ ڪيسي ۾ ناهي. آنو.
عاشق مزاج ٿي پيو آهي سڄو زمانو.
آڏو اني جاءِ پادر، پويان ”پنڻاڻ قرضي“
اڄ ڪلهه جي عاشق جو، اونڌو آ، ڪارخانو.
محبوب ڪا، ملڻ لاءِ؛ تاريخ ٿي نٿو ڏئي،
هر وقت نئون ”ڏنو“ آ، هر روز نئون بهانو.
گهر ۾ ٿا؛ ٿانور ڪڙڪن؛ ٻاهر لڳن ٿيون لاقون؛
لوسي به ”لءِ“ رڪن لءِ ڪنهنجو سهي نه طعنو.
وليءَ سميت عاشق، سهڻن پنڻيان رڪن پيا،
ڪنهنجو نه ٿئي ڪڏهن شل؛ اهڙو خراب خانو
صورت چڱي ڏسڻ سان، ”واچون ٿڙي“ وڃن ٿيون؛
اڌ ميل ان جي پويان؛ ٿو، جوان ٿئي روانو.
عاشق جي ”اپليڪيشن“ هڪڙي نئي صحي ٿئي،
محبوب جي ڪپٽ جوڻ هر هڪ ڀريل خـانـو.
هي ٿا، پٽين هر دم، هو هيءَ رڪن ٿا؛ دعويٰ،
خالي اسان جو، ناهي ويندو ڪڏهن نشانو.
”سودڻي“ خشڪ ياري، ڏاڍي آ، لست؛ واري؛
دنيا ته ڳالهه سان ٿي ناهي ڇڏي؛ فسانو.

”روح کي ريجھائي“

مسال پئي جو مفت ۾ پسو کائجي،
نيڪ ڪم ۾ چيو، ڀلا گورائجي.

پيو پلسي پاڙو سڄو بيزار ٿئي،
ننڊ مان هر هر ٿي پيو گائجي.

”ڪانچ“ پائڻ آي فرسوده لباس،
”سوٽرو سوٽرو“ کڻي سيرانجي.

منهن ڏجي پيو وقت جي رفتار سان،
بوت جو پي هڪڙو ”پادر“ پائجي.
ننڍڙو آئينو ڦٽي وڃي هجن،
ڏينهن سارو پاڻ کي پيو ڏهجي.

جي سڃاڻي ۾ ٿين، ”وايون بتال“
مسجدن مان ”بوت“ ڪو چورائجي.

ڏاند ڪاري جا ٿئي پهچن اکر،
ٿي انهن آڏو ”چريو“ پيو وائجي.

راه ويندن سان اڪيون اٽڪائجن،
ان نموني روح کي ريجھائجي.

يسار ”سودائي“ اڇوڪي وقت ۾،
عشق جو گڏو مڙئي پيو ڪاهجي.

”موادگائي“

پيت سان پٿر ٻڌي، تو سان ٺڪر پيا کائبا،
او مهانگائي تنهنجا، احسان هر دم گائبا.
ڪنڊ راشن تي اڳي هئي، گهم به راشن تي ٿيو،
هاڻي بيهي روڊ تي ”خالي دها ڪوڪائبا.
ٿئي پاي ڪپڙو مهانگو، پاڻ کي ناهي فڪر،
سوٽ سلوارون ڇڏي بس، ”پوتوٿاڻي“ پاڏبا.
ڇاڪري انٽر يا، بي اي پاس جي ڊگري پلا!
ڪم نڏهن ٿيندو جڏهن ڏوڪڙ پٽي ڪارائبا.
ڇانهه جو، شل ڪوپ تي رپئي ته پنهنجي جنم ڇڏي،
پوءِ سچوئي ڏينهن گهر ۾، پارڙا ريجھائبا.
جي اچي تاريخ بهرن، در، جي ”ڇاٺ“ تي چڙهي،
ڪو وڏو، ”ڏنڊو“ کڻي قرضي سڀني ڊوڙائبا،
هاڻ ڪامورا ۽ پبلڪ، هن طرح وڙندا ضرور،
بس، رکي ڪا شرط، جيئن آهي ڪڪڙ، ويڙھائبا.
جي نه ٿي پورت اڃان پي، پوءِ ته آ، هيءُ فيصلو،
پارڙا گاڏي ۾ چاڙهي، ”ساهرين“ پهچائبا.
سمجهه ”سودائي“ ته آهي سچ چوڻ ڏاڍو خراب
هن زماني ۾ نه آهن شعر اهڙا ٺهيا.

”ساقِي خانِي ۾“

موالين سان ٿي وٺي، ملاقات هڪڙي،
پلا ڪيئن وساريان، اها رات هڪڙي.

ڪچهري جا، ڪوڏيا، قسربدار ڏاڍا،
ادب نياز، نوڙت حيادار ڏاڍا،
سچا واعدي جا، وفادار ڏاڍا،
سهن طعن، سهڻا، سردبار ڏاڍا،
ختم ڳالهڙين ۾ ٿي پرڏيات هڪڙي!
پلا ڪيئن وسارين اها رات هڪڙي؟

چون پيا اسان لئه، چرس چن ته چاندي،
صبح شام جنهن لئه رهي دل ٿي ماندي،
قصه مختصر ڪا، گهڙي ناهي واندي،
اگر ڪنهن هتي هونئي جنت جي آندي،
اسان ڪي ملي چن ته سوغات هڪڙي!
پلا ڪيئن وساريان، اها رات هڪڙي؟

ڏٺو، ڪوٺڙو، سلفي صافي پراڻي،
هي سامان ساندي رکون سڀ سچائي،
اسان لاءِ ”سائي“ اڻي راج راڻي،
سدائين اسانجي رهـي اک ”نماڻي“،
زبان تي اسانجي وائي هڪڙي!
پلا ڪيئن وساريان اها رات هڪڙي؟

فلمي طرز فلم ارسان (اڪيلي نه ڄانا)

"اوقراڻ"

ڏسون نند ۾ ٿا رڳو اوقراڻا،
مٺا ستهڙا ۽ صفا گهر ۾ گهانا ڏسون نند ۾ ٿا.

پلاءَ ڇا سٺي ۽ لڻم گهڻو دل ٿي چاهي
ملي ڪٿي دعوت جي، لڏو ويهون لاهي،
ميري ۽ سين جي سڏني اچي پاڻ ته ٿو ڏي،
ڪاٺ وقت وچ ڪڍڻ ٿيون ڪو نه ساهي،
پلي پيٽ ڦاٽي، پڇن پاڻ ته گهانا،
مٺا ستهڙا ۽ صفا گهر ۾ گهانا ڏسون نند ۾ ٿا.

ڏيڏي اک ڪري ڏيڳ ڏي ٿا نهاريون،
انهي بس خصوصي ۽ مڪيون وٺا ماريون،
بنيادي جمهوريت جي اصولن تي قائم،
مدد پنهنجي ماني ۽ تي ڪيون پاڻ دائم،
ڏسي پٽڙن کي، هٿن ڏاسين جهانن،
مٺا ستهڙا ۽ صفا گهر ۾ گهانا ڏسون نند ۾ ٿا.

ڏسي ڪير ٿي ۽ ڪي مڃن ڪي وٺيون ٿا
ڪوڏن ۾ لڪائي پليٽون هٿيون ٿا.

مٺي ۽ طاهريءَ لئه ڪري وات پاڻيءَ
 تڪيل دال کان دل ڪٽي آهي هائيءَ
 انهيءَ کان چڱا هن، بصر، بهه، پتہ ٿا،
 سٺا سٽپڙا ۽ صفا گهم ۾ گهاٽا ڏسون ننڊ ۾ ٿا.

ائين دل چوي ٿي مري ڪو موچارو،
 ”-ودائيءَ دعا ڪر، وري شل ڪو وارو،
 ويهون خير سان جڏهين پنهنجو پيٽ ڀاريءَ
 ”ڪانو ٿيون“ ڏئي پوءِ ڀلي ڪو اڏاريءَ
 بچائڻ ڀلي پيا، ڏنيو ۽ چبلانا،
 سٺا سٽپڙا ۽ صفا گهم ۾ گهاٽا ڏسون. ننڊ ۾ ٿا.

”هاري“

ڪليو آ، ڀڳ تنهنجو ڪين ٿيندين در، بدن هاري!
چڙهي دشمن جي سيني تي تون هاڻي مڱ ڏر هاري؟

پڌاڀاءُ ٿو—و صفا ڪولي حقيقت حال مان سارو
نـدا تنهنجو ورايو آ، وري سالن کان پوءِ وارو
ڪڙيو—و آ، خير سان تنهنجي وري قسمت سندو، تارو
هتي ويو، جو مٿان تنهنجي هٿو چانيل ڪڪر، ڪارو
نـم ٿيندا نيڻ تنهنجا هـاڻ؛ پاڻيءَ ساڻ. تر، هاري!
چڙهي دشمن جي سيني تي تون هاڻي مڱ ڏر هاري؟

بکيا تنهنجا اهي ٻچڙا، ڀري سي، پٽ ڪائيندا؛
ننگا جيڪي رهيا سي شـل ريشم ڪسي هنڊائيندا؛
چننن؛ چپرن ۽ لوڙهن ڪسي سي ماڙن ۾ مٿائيندا،
وساري وقت گذريل ڪسي خوشيءَ جا گيت ڳائيندا،
خـدا جي رحمتن جا، خوب هاڻي جهول ڀر، هاري!
چڙهي دشمن جي سيني تي تون هاڻي مڱ ڏر هاري؟

ڦري ٿو موت جو اڄ فرشته ”سرمائيدارن“ تي،
ڪيو جن حق غضب تنهنجو وڏي تن ”پٽ“ وارن تي،
نـم آيو قياس جن ڪي هو، يتيمن بي سهارن تي،
غدارن ديس وارن تي، عيارن تي مڪارن تي،

ڪروڙن خالق اڪبر جا، شڪرانا، تون ڪر، هاري!
چڙهي دشمن جي سيني تي تون هاڻي مڱ ڏر، هاري؟

پريو توکي چڙي دنيا، سڏي توکي ٿي ”سودائي“
چڙي ڏي تون زماني کي، زمانو آ، تماشا ٿي،
ڏڪن جا ڏينهن گذري ويا، تون ڳڻتي ڪانه ڪر، ڪا ٿي،
وري الله تعاليٰ دانوز نهجي آهي، ورجاني،
نه ڏيندن ظلم سان هاڻي ڪڏهن زير و زير، هاري!
چڙهي دشمن جي سيني تي تون هاڻي مڱ ڏر، هاري؟

جيئي سنڌ ڊجيٽل ڪتاب گهر

”سندڙي“

تو ۾ وسي قلندر تو، آ، چئيون پٽائيءَ
جيچل رهي آ، تنهنجي جهولي سدائين سائيءَ.

موسل چوان يا تو کي سهڻي چئي ڀوڪاريان،
ميهار وارو توسان، شل ڦرل پنهنجو پاريان،
سهڻي سڏي مان توکي ڏونگر ج. ما هيانو ڌاريان،
توسان ڏکڻ سڪن ۾ گڏجي سدا، گذاريان.

تنهنجو آ، سر، سلامت گهڻي تون ڪرڻ ڪائيءَ،
جيچل رهي آ، تنهنجي جهولي سدائين سائيءَ.

تنهنجي سٽي چوان چا، مان ”سون سان توريان،
تنهنجي خوشيءَ جي خاطر، سر، ساه پنهنجو گهوريان،
تنهنجو ڀڄو ٿي جيچل تو سان تو حال اوريان،
تنهنجي عزت جي خطر، ويٺو سڳي ڪي سوريان،

مون ڄاڻ تنهنجيءَ، ٻولي ”فوسي زبان“ ڪرائيءَ،
جيچل رهي آ، تنهنجي جهولي سدائين سائيءَ.

ڪو لڳن مان توکي ڪڏهن نـم واءَ ڏيندس

ڪوسو، لڳڻ مان توکي ڪڏهن نه واءُ ڏيندس،
تنهنجو قسم ته توتان، قربان نيٺ ٿيندس،
وعده آ، توهان منهنجو ڪڏهن نه منهن مٽيندس،
دشمن جي منهن تي ڏسجانءِ ”دانگي“ وڃي سليندس،

تنهنجو غدار جيڪو تنهن کي ڇڏيان مان ڪاٺي،
جيڪل رهي آ، تنهنجي جهولي سدائين ساڻي.

تنهنجي ڪڪن، پنن جو مان پاسبان آهيان،
توڏي ڪٿي هي آگر ”پتلون“ تنهن جي لاهيان،
تنهنجي مان دشمنن جا، محلات ماڙيون ڊاهيان،
ڏانڊن جو آڻي جوڙو، ”هرڙو“ اتي مان ڪاهيان،

جوئر، ڇٽا، مٿر ۽ پوکيان وڃي مڪائي،
جيڪل رهي آ، تنهنجي جهولي سدائين ساڻي.

شوڪت ۽ شان واري، تنهنجي مٿي آ، ٻولي،
ڪئن ٿو ڀلا وساريان جنهن ۾ ملي آ، لولي،
سينو وڃي جهليندس جيڪر شروع ٿي گولي،
غيرن جا ”بم“ به ڏسجان منهنجي جهٽيندي جهولي،

پٺتي قدم نه هڻندو، جي سهل اهڙي آهي،
جيڪل رهي آ، تنهنجي جهولي سدائين ساڻي.

”سودائي“ سنڌ سنڌي، هي نينهن جو آ، نانو،
 محبت جي ”ميم“ کي پي غيرن نم آهي ڇاتو،
 ڪتي نم ڪڪ کي آ، سالن تائين سڃاتو،
 ٻي سمجهم بي خبر ٿي پاڻ ٿي آ، پير پاتو.

ٻاٻي جو، ديس سمجهي جوانن آ، لم مچائي،
 جيجل رهي، آ، تنهنجي جهولي سدائين سائي.

نوٽ:- هي نظم جامع عربيہ ۽ اسڪول،
 حيدرآباد ۾ منعقد ٿيل سنڌي زبان ڪنویشن
 ۾ پڙهيو ويو هو.

”اختر پروچاڻي“

ڪٿي اڄ خير سان آڏي، اسان جي سنڌ جي راڻي،
پلي ڄاڻي اسانجي ديس ۾، اختر پروچاڻي.

سڳوريءَ سنڌ جي لاءِ جيل کان جنهن ڪين گهٻرايو،
ڇيائين ڇوڙون لاهي، تم مون کي هٿڪڙيون پايو،
انهيءَ ذلت جي زردن کان چڱو آءُ دال ڪارايو،
سندس ٿي سوپ ۽ ڏس دشمنن اڄ نيٺ هاريو،
اسان جي ”ڪونجڙي“ ڏس قيد ۾ ٿي ڪين ڪوماڻي،
پلي ڄاڻي اسانجي ديس ۾، اختر پروچاڻي.

لڳائي دشمنن جي سخت سيني منجهم جنهن ڪاني،
سڄاڻيءَ سان ڪيائين سنڌ تان سر، ساه قرباني،
فاڪ جي چنڊ تارن ۾ نم آهي ڪو سندس ثاني،
ڏسو نيائي جي همت جنهن قبولي ”جيل“ جي ماني،
اسان جي سنڌ جي زرقا، وٺي بنجي ٿي قيدباڻي،
پلي ڄاڻي اسان جي ديس ۾، اختر پروچاڻي.

ڪيو جنهن قول سنڌڙيءَ سان ته توکي مان ڇڏائيندس،
امڙ، جي ٿيڻ تون ڏسجانءِ آخر مان ملهائيندس،
اهي ظلمات جا پردا به توتان مان هٽائيندس،
”جيئي سنڌ“ جو هٿي نعرو مان يونگر پي ڏڪائيندس،

مقابل موت سان ڏسي وئي، زرينم جي ڏسو نياڻي،
ڀلي ڄاڻي اسانجي ديس ۾ اختر ۾ روچاڻي.

ڇيائين ڪين تون گهٻراءِ او، جيڪل سڻائي آ،
خدا تعاليٰ اڳيان تنهنجي ٻچن جهولي وڃاڻي آ،
خوشيءَ سان هٿڪڙيون لوڏي هي ڏس اختر ۾ آئي آ،
نه ڪر، غم تون ڪو، ”سودائي“ اسان دونهن دکائي آ،
مرحبا! او، اسان جي سنڌڙيءَ جي سورمي سڻائي،
ڀلي ڄاڻي اسان جي ديس ۾ اختر ۾ روچاڻي.

”ڪڙيون“

قضا جي اڳيان سر جهڪائڻ ٿيون ڪڙيون،
خوشيءَ سان وڃي چوٽ کائڻ ٿيون ڪڙيون،
رڪي ڪهڙي قدرت، اکين ۾ ڪرامت،
پرائي ڪسي پنهنجو بنائڻ ٿيون ڪڙيون.
پلي شوخ دل، شور سان پيو نھاري،
مگر کيس ماري مڃائڻ ٿيون ڪڙيون.
تون منهنجو مان تنهنجو اصل کان ئي آھيان،
صفا صاف ڪولي ٻڌائڻ ٿيون ڪڙيون.
نظر جي پوي ڪٿ مٿان ناز ڀرو،
اکين ۾ اکين کي لڪائڻ ٿيون ڪڙيون.
گجھا کات دل کي لڳن ٿا، اکين کان،
ڪٿان ڏس ٿم رستو بنائڻ ٿيون ڪڙيون.
نڪا ڪوڻ بجلي ٿم گجڪوڙ، ڪڙڪو،
اٿين مينهن گونگو، وسائڻ ٿيون ڪڙيون.
اشارن ۾ ڪن ٿيون، سچڻ سان حقيقت،
حجابن جا، پردا، هٿائڻ ٿيون ڪڙيون.
ٿم سوچين ”سودائي“ انجام الفت،
گدا شاه کي پي، بنائڻ ٿيون ڪڙيون.

قرآن شریف جو

مفت جلد

ڈیوائس جو

مرکز

رشید بک بیپو نیو چوک دادو

اسانجا ڇپايل ٻوٽرين

۴

ڏاڍا ڪتاب

ٽاڪوڙا

ڇونڊڙي

جاگرافي تعلقو دادو

جاگرافي تعلقو سيوهڻ

جاگرافي تعلقو جوهي

۽ ان کان علاوه اسلامي، اصلاحي، اسڪولي ۽

ناول وغيره به دستياب آهن.

مسلم ڪتابخانو نيو چوڪ دادو

* خو شخبيري *

- * اسانکي اهو ٻڌائيندي ڏاڍي مسرت ٿي *
- * رهي آهي ته هاڻي اسان وٽ اسپورٽس جو *
- * سامان ۽ هر قسم جا ڪتاب موجود آهن *

جهڙوڪ:

- * درسي ڪتاب اسلاميات جا ڪتاب *
- * اصلاحي، ناول قسم ڪهاڻيون *

۽

- * ان کان سواءِ اسڪول جي ڪتاب *
- * چاڊ جي صورت ۾ به دستياب آهن. *

مسلم ڪتب خانو

نور چوڪ دادو.

3-00

قيمت

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سندس رفتار سان هلڻ جو سانباھو آهي، ڇو ته تاريخ هميشه انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نه رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليق کي ڊجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي ته سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي. ۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد ته سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نه صرف پرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو پورو ساٿ ڏيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book>